

KympinLapset 2-3/2012

HYKSin lapsisyöpäpotilaiden
vanhemmat ja ystävät ry:n jäsenlehti

Muistoja vuosien varrelta
Kesäjuhlat onnistuivat yli odotusten
Miss America ilahdutti vierailullaan

KympinLapset

KymppinLapset

HYKSin lapsisyöpäpotilaiden
vanhemmat ja ystävät ry

Yhdistyksen postiosoite:

Kymppin lapset
Kuortinkartano
Vanhatie 160
19410 Kuortti
www.kymppinlapset.fi

Pankkitilit

Nordea 221918-5291
Okopankki 572099-49458

Hallitus

Puheenjohtaja
Anna Cantell-Forsbom

040 554 5576
anna.cantell@elisanet.fi

Varapuheenjohtaja
Vesa Ahlstedt

09-509 2527
fam.ahlstedt@kolumbus.fi

Sihteeri
Antero Paljakka
Kirkkonummi
0400 252 553
antero.paljakka@kolumbus.fi

Rahastonhoitaja
Janne Malmio
Helsinki
jmalmio@hotmail.com

Muut varsinaiset jäsenet

Mika Leivo
Espoo
050 555 2151
mika.leivo@karttakeskus.fi

Työtä lapsisyöpäpotilaiden hyväksi

Kymppin lapset on perustettu vuonna 1982 ja sen päämääränä on parantaa HYKSin Lasten ja nuorten sairaalassa hoidettavien lapsisyöpäpotilaiden hoito-olosuhteita sekä tukea lasten kuntoutusta ja kehitystä.

Lapsen sairaus koskettaa koko perhettä, niin vanhempia, sisaruksia kuin muitakin läheisiä. Siksi työssämme korostuu perhekeskeisyys: annamme tukea ja tietoa lasten syöpäsairauksista, järjestämme yhteisiä tapahtumia ja tilaisuuksia sekä autamme perheitä arjen ongelmien ratkaisuihin.

Yhdistyksessä on jäseniä runsaat 1500, joista noin puolet on kokenut perheessään lapsen syöpäsairauden.

Yhdistyksen koko nimi on HYKSin lapsisyöpäpotilaiden vanhemmat ja ystävät ry, joka vuodesta 2008 käyttää lyhyempää nimeä Kymppin lapset. Yhdistyksen lehti Kymppin lapset ilmestyy 3-4 kertaa vuodessa.

www.kymppinlapset.fi

Janina Mäntymaa
Helsinki
050 543 5454
janina.mantymaa@gmail.com

Heikki Mantere
Lahti
040 777 0306
heikki.mantere@suomi24.fi

Sonja Vuorela
0400 300 879
sonjavuorela@gmail.com

Mira Filatkin
Vantaa
040 675 4890
mfilatkin@hotmail.com

KymppinLapset

HYKSin lapsisyöpäpotilaiden
vanhemmat ja ystävät ry:n jäsenlehti

Päätoimittaja
Janina Mäntymaa

Ilmestyminen
3-4 kertaa vuodessa

Painosmäärä 2700 kpl

Kannen kuva
Emma ja Antti Mähönen

Painopaikka
N-Paino Oy, Lahti

ISSN-L 1798-3495
ISSN 1798-3495

KymppinLapset
HYKSin lapsisyöpäpotilaiden
vanhemmat ja ystävät ry:n jäsenlehti

Anna Cantell-Forsbom

Kolmekymmentä vuotta syöpää sairastavien lasten ja heidän perheidensä tukemista

Lasten syöpähoitojen hoitotulokset Suomessa olivat kolmekymmentä vuotta sitten selvästi alle kansainvälisen tason. Suomessa parani 1980-luvun alussa leukemiaa sairastavista lapsista alle puolet ja kiinteää kasvainta sairastavista lapsista vielä vähemmän, vain noin neljäsosa. Silloin, kolmekymmentä vuotta sitten ei Helsingin lastenkliniikalla, jossa suurin osa lapsisyöpäpotilaista hoidettiin ollut riittäviä resursseja lasten parantamiseksi. Tietoa ja osaamista syöpien hoitoon olisi ollut, mutta puutteellisten määrärahojen vuoksi ei voitu hankkia tarvittavia laitteita eikä lastenosastolla ollut lääkäreiden ja hoitajien vakansseja tarvetta vastaavasti. Laboratorion ylilääkäri Martti Siimes, joka oli opiskellut Yhdysvalloissa hematologiaa, toimi oman työnsä ohella myös osasto kymppin lääkärinä.

Vuonna 1982 televisiossa esitetty toimittaja Mirja Pyykön kuuluisa dokumentti toi lasten syöpähoidon suomalaisten tietoisuuteen ja herätti kansallisen omantunnon. Kolmen aktiivisen uimaopettajan heti dokumentin esittämisen jälkeen aloittama kansalaiskeräys tuotti kolmen kuukauden aikana ennätyselliset 3,6 miljoonaa markkaa. Näillä keräysvaroilla ja ohjelman julkisuuden tuoman tietoisuuden ansiosta saadun julkisen rahoituksenkin avulla saatiin parannettua sekä sairaalan varustetasoa että henkilökuntarakennetta.

Potilaiden hoitoon osallistuvan henkilökunnan määrä on kuluksen kolmenkymmenen vuoden aikana sekä lisääntynyt että monipuolistunut. Vielä 1980-luvun alkupuolella osasto 10:llä toimi kolme lääkäriä, joista yksi oli lastenhematologian erikoislääkäri, muut erikoistumassa olevia lääkäreitä. Nykyisin osastolla toimii yhteensä yhdeksän lääkäriä: viisi lasten veritautien ja syövän hoitoon erikoistunutta lääkäriä, kaksi erikoistuvaa lääkäriä, anestesiaerikoistunut lääkäri, kaksi erikoistuvaa lääkäriä, anestesialääkäri sekä nuorisopsykiatri. Sairaanhoidajien määrä on kaksinkertaistunut. Potilaiden hoidossa on mukana myös useita erityistyöntekijöitä, kuten psykologi, sairaalapappi, sairaalakoulun opettajat, lastentarhanopettaja, fysioterapeutti, ravitsemusterapeutti ja kuntoutusohjaaja.

Asianmukaisten laitteiden ja paremman henkilöstömitoituksen ansiosta lasten syöpähoitojen taso nousi nopeasti kansainväliselle tasolle.

Nykyisin saadaan lasten syövästä parannettua yli 75 prosenttia, leukemiaista jopa yli 80 prosenttia.

Syöpähoitot ja hoitotulokset ovat siis kehittyneet huomasti

viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana. Myös sairaalalot: pienten potilaiden kivunlievitys, potilashuoneiden viihtyisyys, viriketoiminta ja vanhempien vertaistukitoiminta ovat parantuneet. Tässä työssä on vanhempainyhdistyksen toiminnalla ollut merkittävä rooli.

Mirja Pyykön tv-dokumentin, sen aiheuttaman kollektiivisen järkytyksen ja sitä seuranneen kansalaisaktiivisuuden ansiosta saimme perustettua HYKSin lapsisyöpäpotilaiden vanhemmat ja ystävät eli Kymppin Lapset ry:n kolmekymmentä vuotta sitten. Edelleenkin on yhdistyksen toiminnan keskeisin tehtävä tukea syöpää sairastavia lapsia ja heidän perheitään. Tätä työtä teemme vapaaehtoisvoimin kierrättäen eteenpäin sitä hyvää mieltä ja tukea, jota itse kukin meistä on aikanaan saanut.

Teksti Antero Paljakka, kuvat Emma ja Antti Mähönen

Kuortinkartano – kesän kaunein keikkapaikka

Näin hienosti kuvaili Kuortinkartanon pihapiiriä Idols-laulukisasta tuttu Martti Saarinen, joka oli yksi tämän vuoden kesäjuhlan upeista esiintyjistä. Eikä turhaan kehunut, sillä kesäjuhla tarjosi jälleen hienon iltapäivän ja illan sadoille yhdistyksemme jäsenille ja muille vieraille.

Juhlan aloitti Laura Voutilainen, joka kertoi olleensa kesäjuhlassa esiintymässä jo uransa alkutaipaleella lähes parikymmentä vuotta

Martti Saarisen kitarasta soljunut melodinen rock ja vahva tulkinta sai ihmiset liikuttumaan.

Laura Voutilaisen upeat tulkinnat uusista ja vanhoista hiteistä saivat yleisöltä runsaat aplodit.

sitten. Lauran ensimmäinen suuri hitti Kerran soi silloin ja myös nyt keikan päättäneenä encore-kappaleena.

Ilmapallohahmoja pikkuvieraille

Yksi pikkuväen suosikeista olivat ilmapallotaikuri Rami Raidan virtuoosisiaiset ilmapallohahmot. Lavaesiintymisensä jälkeen Rami jaksoi vielä väsymättä tehdä lapsille erilaisia hahmoja. Joillekin jopa kaksi kertaa, kun ensimmäinen hahmo ei kestänyt pienten sormien käsittelyä.

Juhlien arpajaiset olivat jälleen menestys ja onnekkaita voittajia jonotti hakemaan pikavoittojaan.

Huutokaupassa myynnissä olleet Suomen jääkiekkomaajoukkueen paidat käväisivät myös juhlia juontaneen Anna-Liisa Tiluksen päällä.

Kesäjuhlissa viihtyi noin viisisataa eri ikäistä vierasta.

Kahden ohjelmanumeron jälkeen oli aika keskittyä ruokailuun. Keittiömestari Heikki Salosen tarjoama kartanon herkkupata maistui ja teki kauppansa viimeiseen muruseen asti.

Ohjelmaa vauvasta vaariin

Lasten illan kruunasi värikäs ja iloinen Pellekaija Pum. Kun lavalle nousivat vielä Martti Saarinen trioineen sekä imitaattori Kimmo Hannula, voidaan sanoa kesäjuhlan ohjelman tarjonneen jokaiselle jotakin.

Illan kruunasivat kahden jääkiekkopelipaidan huutokauppa sekä jo legendaksi muodostuneet kesäjuhla-arpajaiset, joiden päävoittona oli upea Oy Hedengren Kodintekniikan lahjoittama 60-tuumainen Sharpin taulu-TV.

Kesäjuhlan juonsi jo kartanossa tutuksi tullut Anna-Liisa Tilus ja upeasti sen jälleen tekikin.

Lämmin kiitos kaikille mukana olleille kesäjuhlavieraille, talkooväelle sekä yhteistyökumppaneille!

Pellekaija Pum villitsi juhlien nuorimpia vieraita.

Lastenohjelmaan oli juhluvuoden kunniaksi panostettu.

Ilmapalloista muotoutui upeita kukkia ja eläimiä.

Teksti ja kuvat: Janina Mäntymaa

Miss America ilahdutti vierailullaan

Nemo sai oman nimikirjoituksen.

Heinäkuisena aamuna Lastenklinikan pihaan kurvasi jotain hyvin kaunista. Yhdysvalloista Suomeen vierailulle oli saapunut Miss America 2012 Laura Kaeppler. Useiden tiedotusvälineiden edustajien lisäksi hänen vierailustaan saivat nauttia myös K10 ja S10 pienet potilaat, heidän vanhempansa sekä osastojen henkilökunta.

Tärkeitä tapaamisia sairaalassa

Miss American tehtävissään Laura on kiertänyt lastensairaaloissa myös aiemmin, ja olikin nyt kiinnostunut Suomen terveydenhoitojärjestelmästä ja suomalaisesta tavasta hoitaa syöpäsairaita lapsia. Osastoilla Laura kiersi huoneissa tapaamassa lapsia, jakamassa nimikirjoituksia sekä poseeraamassa kuvissa. Lapsilta Laura kyseli heidän harrastuksiaan, kesän kohokohtia sekä tulevaisuuden suunnitelmia. Lemmikkieläinten kuulumiset vaihdettiin myöskin, sillä Laura kertoi omistavansa pienen koiran olevansa muutoinkin hyvin eläinrakas. Lauran olemuksesta säteili lämpöä ja iloa hänen

Lentokentällä tervehtijöitä riitti jonoksi asti.

viihtyessään pikaisissa tapaamisissa lasten huoneissa.

Kympillä työskentelevät lääkärit Jukka Kanerva ja Mervi Taskinen ehtivät myös kiireisen työpäivänsä keskellä vaihtamaan kuulumisia Laura Kaepplerin kanssa. Mervi Taskinen kertoi kuinka ilahduttavia Lauran kaltaiset vierailijat ovat potilaille ja henkilökunnalle.

Potkureita ja poseerauksia

Sairaalan pihalta Laura seurueineen jatkoi matkaa Helsingin Malmin lentokentälle, jossa toista päivää kymppin lapsia oli lennät-

tämässä Eino Savolainen joukkueineen. Koneet pysyivät maassa Lauran jakaessa nimikirjoituksia ja jaksan hymyillä kymmenissä ja taas kymmenissä kuvissa. Eräs onnekas nuorimies pääsi jopa suikkasemaan suukon Lauran poskelle. Lasten lisäksi erityisesti Finnairin lentokerhon lentäjät osasivat nauttia kansainvälisestä naiskauneudesta.

Lauralle tarjottiin myös mahdollisuutta lähteä tutustumaan Helsinkiin ilmasta käsin, mutta huonoksi lentäjäksi tunnustautuva kaunotar jätti tällä kertaa lentämisen kymppiläisille, ja tyytyi vilkuttamaan kentän laidalta lähteville koneille.

Jukka Kanerva ja Mervi Taskinen yhdessä Laura Kaepplerin kanssa.

Teksti Pauliina Juntunen, kuvat Pauliina Juntunen ja Janina Mäntymaa

Taivaalliset ilmakuopat ja vuoristorata

Kympin lasten lentopäivän aamu valkeni tuulisena ja synkkänä. Paksut pilvimassat roikkuivat alhaalla ja tuuli ravisteli puuskittaisena kukka-amppeleita parvekepylväisiin. Vilkuilin aamupalapöydässä syrjäilmin puhelinta ja odotin soittoa lentovuoromme peruuntumisesta. En uskaltanut puhua lapsille epäilyistäni, ja koska soittoa ei kuulunut, pakkauduimme autoon. Mietin kuitenkin koko matkan huolisani, mahdammeko päästä pienkoneella tällaisella säällä ilmaan.

Tunnelma Malmin lentoasemalla oli kuitenkin innostunut ja lentäjät vakuuttivat, että oli hyvä sää lentää. Kyseessä oli siis Kympin vanhempainyhdistyksen ja Finnairin lentokerhon 11. kertaa toteuttama lennätys Helsingin ilmatilassa. Lapset vitsailivat kotoa lähtiessämme ”jos kaverit nyt soittavat, niin sanomme, ettei nyt kerkeä, sillä yksityislentokone odottaa meitä Malmin kentällä!” Eikä olisi yhtään valehdeltu, sillä oikeasti siellä odotti kaksi lento-

Miss America 2012 Laura Kaeppler saattoi matkustajat lentokoneen kyytiin ja vilkutti hyvästiksi.

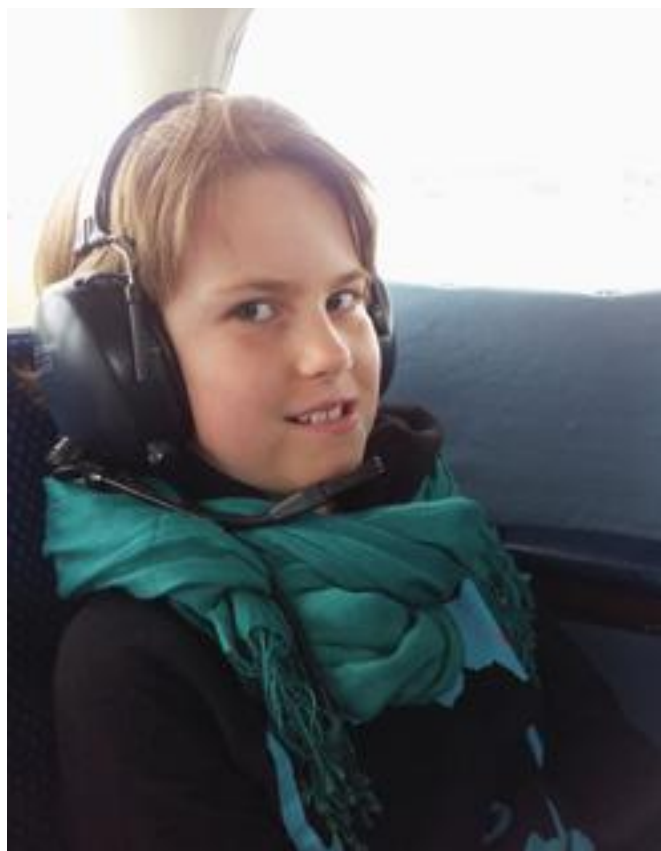
konetta ja matkaan meidät saatteli vieläpä oikea ja aito Miss America 2012 Laura Kaeppler.

Perheemme jalkautui kahteen eri pienkoneeseen, joissa saimme omat kuulokkeet päähämme, jotta kuulisimme koneessa toisiamme. Tuuli yritti sinnikkäästi antaa omia koordinaattejaan pienkoneelle heilutellen sitä sinne tänne jo nousun aikana, mutta taitava kuski ohjasi määrätietoisesti koneen matkustajien toivomaan kohteeseen. Kun kyyti tasoittui jossain määrin, saimme ihailla ilmasta käsin Hesa Cupin levittäytymistä ympäri helsinkiläisiä jalkapallokenttiä, Korkeasaarta sekä mummin uimarantaa Aurinkolahdessa. Myös Etelä-Helsingin saariston runsaus ja rehevyys yllättivät laajuudellaan. Toinen pienkone kävi pyörähtämässä Katajanokan, Suomenlinnan ja Kampin yläpuolella.

Ihan siisti!

Pikkupotilas oli koko lennon ajan melko totinen normiolotilaan verrattuna ja hän taisteli urhoollisesti uskaltaakseen kurkkia edes hiukan ikkunoista ulos. Puuskittainen tuuli kävi lennon aikana hetkellisesti jopa 25 - 30 solmussa, jolloin äitini aloin myös varovasti tiedustella, miten alastulo mahtaa onnistua tällä säällä... Vasta tuoreiden munkkien äärellä lentokentän kahvilassa irtosi potilaalta lopulta pieni hymy, jolloin hän kertoi parasta lentoreissussa olleen näkymä purppuraisesta taivaanrannasta Viron suunnalla. Sisärukkaset hehkuttivat rehvakkaasti tultuaan ulos toisesta koneesta lentoreissun parhaita paloja olleen ilmakeuhoat ja käännökset. Perheen teini kiittasi niukasti, mutta osuvasti lentämisen olleen "Ihan siisti".

Opimme lentoreissun yhteydessä paljon muutakin, sillä pääsimme samalla tutustumaan Malmin lentokentän lennonjohtotorniin, josta lasten mukaan "näki kaiken" sekä kentällä seisovan Suomen ainoan lentokelpoisen DC-3 koneen sisäosiin. Uutta tietoa meille oli mm. että lentoreissuja valmistellaan etukäteen ns. valmisteluhooneissa ja omasta lentoreissusta tehdään yksityiskohtainen suunnitelma, joka toimitetaan lennonjohdolle. Yllätyimme myös siitä tiedosta, että Malmin lentokenttä on vilkkaammin liikennöity kenttä

Jännitystä ilmassa.

kuin Helsinki-Vantaa, missä tuntuu myös olevan melkoinen hulina päivittäin. Ruuhka-aikana lennonjohtaja saattoi joutua puhumaan puhelimen luuriin ja kahteen erilliseen mikrofoniiin yhtä aikaa.

Lausumme jälleen koko perheen voimin kauniin kiitoksen Kymppin lapset ry:lle ja Eino Savolaiselle sekä Finnairin lentokerhon lentäjille. Meillä oli oikein jännittävä, mutta samalla erittäin hauska ja jopa ylläinen lentoreissu. Toivottavasti traditio, jota suosittelen vahvasti muillekin, saa jatkoa myös ensi vuonna.

Lennon jälkeen riemua riitti lentoaseman aulassa.

Kolmekymmentä vuotta lasten syöpähoitoa

Tänä vuonna on kulunut 30 vuotta siitä, kun hoitoon liittyvien yhdistysten kehittyminen alkoi toden teolla. Lasten syövän hoidon merkittävä kehittyminen oli alkanut jo 70-luvun puolella. Samoin toimittaja Mirja Pyykön paljon huomiota herättäneestä tv-ohjelmasta on kulunut tänä vuonna 30 vuotta.

Historialliset lähtökohdat

Pyykön ohjelma kosketti syvästi TV:n katsojia, mutta täytyy todeta, että aluksi HYKS:n hallintoporras oli tyrmistynyt ohjelman tuomasta valtavasta julkisuudesta. Ymmärrettiin väärin, että ohjelmassa arvosteltiin sairaalan sisäistä toimintaa. Ohjelman jälkeinen keräys tuotti neljä miljoonaa markkaa, joka käytettiin Helsingin Lastenklinikan osasto 10:llä lääketieteellisen tutkimuksen tukemiseen, henkilökunnan palkkaamiseen, laite- ja tavarahankintoihin sekä henkilökunnan koulutukseen. Lisäksi rahalla hankittiin asunto läheltä sairaalaa kauempaa tulevien vanhempien käyttöön ja myöhemmin kurssikeskus Kuortinkartano Pertunmaalta. Rahojen käyttöä valvomaan perustettiin Helsingin Lastenklinikan osasto 10:n lapsipotilaiden tuki ry. Osasto 10:n vanhemmat olivat perustaneet jo vähän aiemmin syöpäyhdistyksen alaisen vanhempainkerhon, mutta syksyllä 1982 perustettiin oma, itsenäinen yhdistys, Hyksin lapsisyöpäpotilaiden vanhemmat ja ystävät ry eli Kympin Lapset ry.

Vielä nykyäänkin nämä kaksi yhdistystä toimivat osasto 10:n yhteydessä. Helsingin Lastenklinikan osasto 10:n lapsipotilaiden tuki ry tukee osaston sisäistä toimintaa. Osa lahjoitusvaroista käytetään välttämättömän lisähenkilökunnan palkkaamiseen. Muita hankkeita ovat olleet kotisairaanhoidotoiminnan käynnistäminen, vuosilomasijaisten perehdytyksen kehittäminen ja luuydinsiirtotoiminnan kriteerien määrittäminen, jotta osastolle saatiin eurooppalaisen luuydinsiirtokattojärjestön (JACIE) hyväksyntä vuonna 2008. Pysyviä lahjoituskohteita ovat olleet laitehankinnat, henkilökunnan täydennyskoulutus, henkilöstön työnohjaus, kurssitoiminta sekä potilaiden että vanhempien viihtyvyys.

Osaston 10:n käytävä vuonna 1982.

Vanhempainyhdistys (Kympin lapset ry) tukee osaltaan perheitä järjestäen heille virkistystoimintaa sekä potilaan osastojaksoilla vanhemmille kahvitarjoilua ja hierontaa. Yhdistys järjestää myös kaukaa tuleville perheille asuntoja sairaalan läheisyydestä. Lisäksi se organisoii yhdessä kuntoutusohjaajan kanssa kuntoutuskursseja, perheviikonloppuja ja nuorten tapaamisia Kuortinkartanoon.

Lasten syövän hoito

Syöpäpotilaiden hoito on ratkaisevasti muuttunut viimeksi kuluneen 30 vuoden aikana. Jos katsotaan vielä kauemmas taaksepäin, niin 50-luvulla lähes kaikki syöpäpotilaat kuolivat muutamassa viikossa, viimeistään parin kuukauden sisällä; 60-luvulla onnistuttiin leukemiapotilaiden elämää pitkittämään lääkehoidoilla. 70-luvulla osa potilaista pystyttiin jo parantamaan pysyvästi.

Vasta 80-luvulla luotiin suuntaviivat nykyaikaiselle lasten syövän hoidolle. Silloin saksalainen professori Riehm kehitti uudenlaiset hoitokaaviot lasten leukemian hoitoon, joissa hoito toteutettiin systemaattisesti veriarvojen laskusta välittämättä ja hoito tehoi leukemiaan aikaisempaa paremmin. Pohjoismaissa otettiin käyttöön yhteiset lasten leukemian hoitokaaviot vuonna 1981. Kun vielä 90-luvun alussa tulivat markkinoille myeloiset kasvutekijät, niin lapsen toipuminen raskaista solunsalpaajahoidoista nopeutui usealla päivällä, jopa parilla viikolla.

Piirustustehtäviä hoitojen lomassa.

Keskuslaskimo-katetri ja -portti

80-luvun alussa oli onnistuttu kehittämään bakteereita hylkivät silikonikatetrit, jolloin potilaiden hoito voitiin toteuttaa hoitokäivon mukaan, sillä katetri-infektioita ei enää tarvinnut samalla tavalla varoa. Tällainen katetri laitettiin osasto 10:llä ensimmäisen kerran elokuussa 1984.

Kantasolusiirrot

Ensimmäinen luuydinsiirto Lastenkllinikalla tehtiin vuonna 1974, mutta USA:ssa oli tehty luuydinsiirtoja jo 60-luvulta alkaen. Alkujaan luuydinsiirtoja tehtiin potilaille, joiden syövästä paranemisen ennuste oli lähes olematon. Monilla heistä oli olemassa siirron alkaessa raju taudin relapsi. Vasta 70-luvun loppupuolella tehtiin potilaalle luuydinsiirto siinä vaiheessa, kun leukemia oli hoidettu eli tauti oli remissiossa.

Vuoteen 1992 asti oli mahdollista tehdä

allogeeninen luuydinsiirto ainoastaan kudostyyppiltä samanlaiselta sisarukselta ja jossain tilanteessa lapsen vanhemmalta. HLA- eli kudostyyppityksen valtava kehittyminen teki mahdolliseksi käyttää luuytimen luovuttajina vierasta rekisteriluovuttajaa. Ensimmäinen luuydinsiirto rekisteriluovuttajalta tehtiin osasto 10:llä 15.10.1992. Myöhemmin tuli vielä monia erilaisia mahdollisuuksia käynnistää luuytimen toiminta jättisolunsalpaajahoidosten jälkeen: istukkaverensiirrot alkaen 31.3.1994 ja rekisteriluovuttajan istukkaverellä 2.4.1996. Kantasolusiirtoja tehdään nykyäänkin tietyssä tilanteessa myös toiselta vanhemmalta eli ns.haploidittinen siirto. Tällöin siirto tehdään käyttäen CD34-positiivisten solujen lisäksi CD3- ja CD56-positiivisia soluja tukemaan luuytimen ideaalista käynnistymistä. Tällainen siirto tehtiin ensimmäisen kerran 21.10.2004. Nykyään käytetään kaikista siirroista nimitystä kantasolusiirto, koska kantasoluja kerätään luuytimen lisäksi ääreisverenkierrosta ja istukkaverestä.

Käänteishyljinnän hoito

Tärkeä kehityksen kohde jo 80-luvulta alkaen on ollut myös käänteishyljinnän hoito ja sen ehkäiseminen. Käänteishyljinnän hallitsemisessa oli suuri edistysaskel, kun kehitettiin Syklosporin niminen lääke vuonna 1983. Nykyään on käytössä useita erilaisia lääkkeitä, vaikka syklosporinilla on edelleen tärkeä merkitys käänteishyljinnän hoidossa.

Autologinen kantasolusiirto

Kiinteiden kasvainten hoitoon saatiin lisää tehokkuutta autologisesta kantasolusiirrosta. Tällöin kantasolusiirto tehdään potilaan omilla soluilla. Ensimmäinen autologinen luuydinsiirto tehtiin Lastenkllinikalla vuonna 1982. Hoitoon saatiin lisää tehoa, kun saatiin käyttöön laitteet, joiden avulla voitiin luudin / kantasolut pakastaa ja säilyttää ne syväjäädettynä siihen saakka, kunnes ne annettiin potilaalle takaisin. Ensimmäinen luuytimen pakastus tehtiin 26.5.1986. Myös autologisen siirteen käsittelyssä on kehitytty valtavasti. Alkujaan potilaalta kerättiin aamulla luuydintä talteen. Lyhyen tehokkaan sytostaattihoidon jälkeen luuydin tiputettiin potilaalle takaisin samana iltana. Vuonna 1991 kantasoluja alettiin kerätä perifeerisistä suonista ja keräyksen määrä saatiin puhtaammaksi ja pienemmäksi käsittelemällä keräystuotosta, kun käyttöön tulivat tekniikat valikoida ja puhdistaa kantasoluja käyttäen monoklonaalisia vasta-aineita. Ensimmäinen CD34+ kantasolusiirto (ainoastaan kaikkia verisoluja tuottamaan pystyviä CD34-positiivisia alkusoluja) tehtiin osasto 10:llä 31.10.1995.

Ravitseminen

Tärkeä asia hoidon onnistumisen kannalta on ollut potilaan hyvän ravitsemustilan mahdollistaminen. 80-luvulla ajateltiin, että kun ruokitaan ihmisen kehoa, niin

Prinsessaleikit auttavat selviytymään raskaista hoidoista.

samalla ruokitaan myös tautia. Nykykäsityksen mukaan lapsi kestää raskaat hoidot paremmin hyvässä ravitsemustilassa. Siinä vaiheessa, kun ymmärrettiin potilaan hyvän ravitsemustilan merkitys, lasta alettiin yrittää syöttää pakolla, mutta usein hänelle jouduttiin laittamaan

nenämahaletku, kun ruoka ei kerta kaikkiaan maistunut. Nykyään syömisestä kannalta vaikeissa vaiheissa ravitsemus hoidetaan keskuslaskimoruokinnalla ja hoidon jälkeen potilas totutetaan pikkuhiljaa syömiseen suun kautta. Vuonna 2002 saimme ravintoterapeutin osastolle

lahjoitusvaroin. Nykyään potilaiden ruokintaan on opittu kiinnittämään aivan eri tavalla huomiota. Lapsi ja vanhemmat saavat henkilökohtaista ohjausta ja lapsen syömisestä pidetään tarvittaessa ruokapäiväkirjaa.

Hyvinvointilääkkeet

Pahoinvoinnin ehkäisy ja hoito ovat syöpähoitojen kannalta olleet myös erittäin tärkeitä asioita. 80-luvun alussa lapsi saattoi oksentaa jopa 30 kertaa solunsalpaajahoidon yhteydessä ja hoitojen väliaika meni melkein kokonaan toipumiseen eikä ruoka ehtinyt maistumaan. Uudentyyppiset "hyvinvointilääkkeet" tulivat markkinoille 90-luvun alussa, jonka jälkeen hoitoihin liittyvää pahoinvointia on ollut paljon helpompi hallita, vaikka pahoinvoinnin ehkäisemisessä on vieläkin paljon tekemistä.

Lapsen kivun hoito ja ehkäisy

Myös käsitys kivusta ja sen kokemisesta on muuttunut kovasti 30 vuoden aikana, sillä ymmärtääkseni 30 vuotta sitten ei käsitetty, miten pieni lapsi kokee kivun vai pelkääkö lapsi vain.

Lapsi pelkää eniten toimenpiteiden aiheuttamaa kipua. Siksi keskuslaskimokatetrit ja potilaiden nukuttaminen kivuliaisiin toimenpiteisiin vähensivät merkittävästi lasten kokemaa kipua. Tauti sinänsä ja rajut infektiot aiheuttavat myös kipua lapselle. Siksi varhainen diagnoosi, hoitojen nopeampi teho ovat omalta osaltaan vähentäneet lapsen kokemaa kipua. Merkittävä edistysaskel lasten kivunhoidossa oli syyskuussa 1990, kun saimme osastolle oman anestesia- ja kivunhoito-osaston, "Unijukan", joka on systemaattisesti kehittynyt syöpä sairastavien lasten kivunhoitoon. Pieniä, mutta tärkeitä asioita kivun hoidon kannalta, on ollut puudutusvoiteen keksiminen mm. Emlavoide 80-luvun puolivälistä alkaen, siirtyminen verinäytteiden ottamiseen katetrasta 90-luvun alusta lähtien, kipulaastarit ja kipupumppu.

Yksilövastuinen hoitotyö

Vielä 80-luvun alussa osastolla oli käytössä tehtäväkeskeinen työnjakomalli. Tällöin yritimme suoriutua mahdollisimman hyvin kaikista lääkärin määräyksistä, verinäytteistä, lääkkeistä ja hoidoista erilaisten tehtävälisterien avulla. Vuonna 1983 vaihdoimme hoitohenkilökunnan työnjakomalliksi ns. vastuuhoidajamallin ylihoitaja Lehtorannan tutkimukseen perustuen. Jokaiselle potilaalle nimettiin oma sairaanhoitaja ja oma lastenhoitaja sekä heille varahenkilöt. Nämä hoitivat potilasta aina työvuorossa ollessaan ja olivat ikään kuin potilaan edun valvojia. Heille oli sovittu myös tietyt erityistehtävät oman potilaan hoidossa. Siirtyminen tällaiseen työnjakoon ei ollut kuitenkaan kovin helppoa, sillä moni rutiini piti miettiä uusiksi, kuten esimerkiksi vastuuhoidtajien osallistuminen raporteille, lääkärin kierrolle. Lääkäreidenkin kannalta tilanne oli yllättävä, kun siihen saakka

Luuytimen harvest leikkaussalissa: lääkärit Kirsti Sirkiä ja Ulla Pihkala, hoitajana Kirsi-Marja Lähteenoja.

Pikkupotilas ja hänen hoitajansa.

he olivat asioineet etupäässä osastonhoitajan tai apulaisosastonhoitajan kanssa, eivätkä lääkärit tunteneet ainakaan nimeltä muuta henkilökuntaa. Yhtäkkiä tuli tilanne, jossa lääkäri ei voinutkaan enää kääntyä osastonhoitajan puoleen, vaan hänen piti asioida suoraan hoitavan hoitajan kanssa. Potilasta hoiti Aira tai Sirkkis, mutta kuka hän olikaan? Vuoden 2000 alusta työnjakoa muutettiin niin, että jokaiselle potilaalle nimetään useampi sairaanhoitaja ja silloin sovittiin, että lastenhoitajille kuuluu lähinnä kantasolusiirtopotilaiden perushoito.

Henkilökunta

Vuonna 1982 Pyykön ohjelman jälkeen osastolle palkattiin oma osastonylilääkäri, viisi sairaanhoitajaa ja neljä lastenhoitajaa. Kaikkiaan näiden 30:n vuoden aikana osasto 10:lle on palkattu lahjoitusvaroin 17 hoitajaa, viisi lääkäriä, osastosihteeri, välinehuoltaja (1984) ja farmaseutti (vuonna 1996), psykiatri (vuonna 2000), kotisairaanhoitaja (vuonna 2002) ja rekisterihoitaja jne. Myöhemmin melkein kaikki nämä toimet on siirretty HYKS:n

toimiksi. Määrällisesti koko henkilökunta on kolminkertaistunut verrattuna 80-luvun alkuun. Hoitohenkilökunnan rakenne on muuttunut sairaanhoitajapainotteiseksi 2000-luvun alussa.

Osaston tilat

30 vuotta sitten osasto 10 oli paljon, paljon vaatimattomampi: erityshuoneita ei ollut, ei vanhempien tiloja; osaston poliklinikka toimi kylpyhuoneessa kolmena päivänä viikossa. Vuonna 1987 saimme sitten viimeinkin uuden vuodeosaston ja poliklinikan ja anestesiatoimenpidehuoneen. Osasto K10 toimii vielä nykyäänkin näissä tiloissa. Osaston toimintojen muuttuessa, on näitä tiloja remontoitu sen hetkistä käyttöä varten moneen eri kertaan. Viimeksi saatiin päiväsairalapotilaille oma osasto. Toiveena kuitenkin on varmasti, että joskus tulevaisuudessa osasto 10 voisi toimia uudessa lastensairaalassa.

”Joulusauna” jouluaattona osaston kylpyhuoneessa.

Työ jatkuu

Vuosina 1982 – 2012 osastolla 10 on hoidettu yli 1200 uutta potilasta ja tehty 386 allogeenista ja 306 autologista kantasolusiirtoa. Lasten syövän hoito on kehittynyt valtavasti näiden kolmenkymmenen vuoden aikana ja kehitys jatkuu. Tällä hetkellä lähes 80 % potilaista paranee pysyvästi.

Lämmin kiitos kaikille lasten syöpäyhdistyksille siitä työstä, mitä sairastuneiden lasten hyväksi on vuosien mittaan tehty. Itse olen työskennellyt lähes 30 vuotta Lastenklinikan osasto 10:llä. Olen kokenut olleeni aitiopaikalla kokemassa ja tekemässä sitä kehitystyötä, joka tapahtunut syöpää sairastavien lasten hoidossa.

Kantasolut säilytetään syväjäädytettynä nestetypessä siihen saakka, kunnes ne tiputetaan potilaalle takaisin.

Kympin oma Huimala

**”Hoitojen aikana on kurjaa, kun ei pääse kavereiden kanssa leikkimään. Ei pääse mihinkään kodin ja sairaalan lisäksi...”
sanoo pieni poika trampoliinihyppykuvioiden lomassa. Kuinka ihmeessä hän sitten täällä pomppii, keskellä huimaa Huimalan reippailuhallia?**

Jo useamman kerran aktiiviset kympin vanhemmat ovat järjestäneet omille lapsilleen ja kaikille kympin osastoilla hoidoissa oleville lapsille mahdollisuuden päästä reippailemaan Huimalaan, jonne tavallisesti ei pienillä potilailla ole pöpöjen pelossa mitään asiaa. Leikkihetket ovatkin järjestyneet ylimääräiselle ajalle maanantaisin, jolloin Huimala on tavallisesti kiinni.

Puskaradio ja viidakkorumpu ovat olleet tehokkaita keinoja tiedottaa Huimala-päivistä kympin vanhempien keskuudessa. Tapahtuman päivämäärää on välitetty Facebook-keskusteluissa ja tekstiviestein. Syöpälapsen äiti ja aktiivinen tapahtumien järjestäjä Minna Varhala päätti tarttua toimeen, ja sopi Huimalan toimitusjohtaja Kimmo Studen kanssa vakiovuoroista kympin potilaille ja infektioriskissä oleville lapsille sisaruksineen.

”Kerran on elämässäni taju mennyt!”

Kympin Lapset ry:n juhluvuodesta puhuttaessa ei voi olla mainitsematta Mirja Pyykön dokumenttia kympin lapsista vuonna '82. Kimmo Stude kertookin, että muistaa dokumentin hyvin, ja sen katsomisen Lapin loman aikana. Hänen serkkunsa sairasti tuohon aikaan leukemiaa, ja sairaalaelämän todellisuus iski tajuntaan voimakkaasti, pyörryttävästi.

Kimmo Stude kertookin olevansa hyvin mielissään voidessaan nyt auttaa lapsia jaksamaan pitkien ja rankkojen hoitojen läpi.

Viidakkoautoja ja labyrintteja

Takaisin trampoliinille palatessani on pomppija vaihtunut ja alkuperäinen nuori herra jo kiittänyt kiipeilytelineisiin ja ampumaan pallotykillä ohikulkijoita. Toisaalla hiukan vanhemmat lapset ja nuoret pelaavat liitokiekkoa ja ajavat autoradalla.

Yläkerrasta löytyy rauhallisempi alue aivan pienemmille lapsille. Mini-Huimalassa jättimäisten Lego® -palikoiden äärestä löytyvät äidit kertovat olevansa kiitollisia reippailuhallin tarjoamasta mahdollisuudesta tarjota sairaille ja eristyksissä eläville lapsille edes pientä palaa tervettä lapsuutta.

Liitokiekko oli monen suosikki

Minna Varhala ja Kimmo Stude

Tanssitunteja ja iltaelokuvia – kokemuksia osasto 10:ltä keväältä 1983

Omasta "kymppi"-kokemuksesta on kohta 30 vuotta tätä kirjoittaessa. Kyllä se tuntuukin kaukaiselta, ja se on jättänyt jälkeensä sekä mukavia että vähemmän mukavia muistoja ja seuraamuksia. Olen syntynyt vuonna 1967, ja alitin Lastenklinikan ikärajan sairastuessani leukemiaan (ALL) 15-vuotiaana. Olin ollut Lastenlinikalla lähes viikon tammikuun alusta lukemattomissa verikokeissa ja tutkimuksissa eri vaivojen takia joista konkreettisin oli ajoittainen kova polvikipu. Muistan miten heräsin nukutuksesta ja huomasin että minut oli siirretty leikkauksen jälkeen (koepala kiveksistä tai jostain vastaavaa) nukutuksessa toiselle osastolle. Jälkeenpäin sain tietää että kyse oli Lastenklinikan osastosta nro 10.

Osasto 10 ei sanonut minulle mitään, mutta se olisi hyvinkin voinut sanoa. Muistan miten melkein vuotta aikaisemmin talvella äitini katsoi ohjelmaa jossa kerrottiin osasto 10:stä, siis juuri "se" Mirja Pyykön ohjelma. En muista tarkkaan mitä olin tekemässä, mutta en yksinkertaisesti halunnut katsoa sairaita lapsia käsittelevää ohjelmaa. Minulla oli ollut ennen leukemiaa jo yli puoli tusinaa kirurgista toimenpidettä lyhyen elämäni aikana (useimmat rutiinisia). Joten kieltäydyin (toivottavasti kohteliaasti...) ja jatkoin mitä sitten olinkaan tekemässä. Lähes yksi vuosi myöhemmin löydän itseni sairaana kyseisellä osastolla.

Seuraava muistikuva liittyy myös heräämiseeni osastolla. Maahan sairaalasängyllä, Martti Siimes istui tuolilla ja vanhempani olivat myös läsnä. Olin "akvaariossa", siis yhdessä vanhan kymppin eristysvuoneista, ja en ehtinyt juuri ihmetellä miksi olin saanut oman huoneen kunnes Martti kertoi lyhyesti ja ytimekkäästi, että minulla oli leukemia. Muistan miten isän ilme synkeni entisestään ja äitini alkoi itkeä. He varmaan osasivat odottaa huonoja uutisia koska minut oli siirretty kymppille. Itse en muista että olisin reagoinut diagnoosin tai muuhun Martin sanomisiin, muistan vain

keskittyneeni äitini lohduttamiseen.

Myöhemmin, illan tultua ja valojen sammuttua, minulle valkeni että nyt on tosi kyseessä. Ymmärsin että voisin kuolla. Itkin eristyshuoneen pimeydessä, kiitollinen siitä että pystyin itkemään ilman yleisöä. Vaikka olen luonteeltani ulospäin suuntautunut osaan arvostaa yksityisyyttä. Ja se on ehkä yksi parhaista puolista eristyshuoneissa, mahdollisuus yksityisyyteen. Kääntöpuoli on tietysti se, että jos joutuu eristyshuoneeseen, ei sieltä pääse halutessaan ulos.

Hajanaisia muistikuvia

Vaikka olosuhteet olivat mitä olivat, on minulla monia hyviä muistikuvia kymplistä. Tietysti sieltä muistaa myös kurjat kokemukset, kuten selkäydinnäytteiden otot ja tipan laitot. Sytostaattien takia verisuoneni kovettuivat nopeasti ja sen takia tippojen laitto ja yleensäkin verikokeet ovat kohdalani edelleen taitolaji. Jos esimerkiksi katson TV-ohjelmaa, jossa jollekin laitetaan tippa, en pysty katsomaan kohtausta vaan suljen silmäni. Psykologiaa (itse kutsun tätä ”psykedeliaksi”), tiedän, mutta sen

tunnistaminen ei poista reaktiotani.

Ja sitten oli yksittäisiä osaston ulkopuolisia lääkäriharjoittelijoita, jotka eivät soveltuneet mielestäni ainakaan lasten ja nuorten osastoille. Muistan erityisesti yhden harjoittelijan, jonka piti suorittaa sokerirasitustesti. Se tarkoitti käytännössä, että minun piti juoda ällöttävää makeata mukamas-kolajuomaa noin ½ litraa (voi olla että tässä kohdin muisti pettää ja liioittelee, mutta juomamäärä oli kyllä mallia XXXL). Sen jälkeen piti hänen mitata verensokerini. Olin sen verran vanha että pystyin antamaan palautetta jonka luulisi aikuisen henkilön ymmärtävän ja ottavan tosissaan. Varoitin siitä, että jos minun on todella joutava kyseinen neste (jo pelkkä muisto siitä saa minut voimaan pahoin) tulisin luultavasti oksentamaan. Tämän harjoittelija kuittasi sanomalla minulle, että en saa oksentaa, ja hän jatkoi: juo nyt! Tiedät varmaan miten kävi. Olin ehkä saanut puolet juotua kun sanoin että oksennan. Jälleen harjoittelija kielsi minua, mutta ennen kuin ehti alta pois, oksensin juoman osittain hänen päällensä. Viimeinen mitä hänestä näin oli kun hän suuttuneena juoksi ulos huoneesta.

Suureksi onneksi kympin ”oma” henkilökunta, niin sairaanhoitajat kuin lääkärit,

käyttäytyivät aina asiallisesti ja ystävällisesti joka tilanteessa. En muista yhtään tilannetta, jossa en olisi tullut asiallisesti kohdelluksi kympin henkilökunnan puolelta. Kuten mainitsin, olin vanhimpia joita 10:lle päästettiin. Henkilökunnalle oli ehkä virkistävää vaihtelua se, että pystyin antamaan palautetta eri tavalla kuin jos olisin 3 tai 8 vuotta vanha. Kaikenlaista sattui osastolla, ja minun vakio ”uhkaus” oli, että kirjoittaisin kokemuksistani TV-sarjan käsikirjoituksen. Tämä sai lähes aina hilpeän vastaanoton. En muuten ole haudannut näitä suunnitelmia.

Kuka muu voi sanoa, että hän on saanut tanssiopetusta eristyshuoneessa? En muista tapahtuiko tämä useasti, mutta muistan ainakin yhden tanssiopetuksen. Muistan myös, miten isäni vuokrasi nuorten elokuvia minulle. Kun muut lapset olivat nukkumassa ja sairaanhoitajat olivat varmistaneet että kaikki TV:t olivat suljettuja paitsi minun, sain katsoa leffan. Jos oikein muistan, oli videolaite kytketty keskitetysti, joten kaikki TV:t näyttivät samaa ohjelmaa. Päivällä pyörivät piirretyt, mutta myöhäisillalla pariin otteeseen nuorten leffat.

Koko osasto sai myös kokea kun ystäväni seurakuntanuorista tulivat piristämään sairaala-arkeani. Silloisen kympin ympäri kiersi parveke, jolle he tulivat talvipakkasilalla tervehtimään minua ja laulamaan ylistyslauluja ollessani eristyshuoneessa. Oma koululuokkani lähetti minulle kortin lähes jokaisena arkipäivänä, jotka minulla on edelleen tallella. Myös silloinen tyttöystäväni tuli tunnetuksi osastolla.

Leukemiadiagnoosi tehtiin tammikuun alussa 1983. Minulle tehtiin luuydinsiirto toukokuussa samana vuonna, runsas viikko 16 syntymäpäivän jälkeen. Luuydin alkoi toimia ja kävelin kirjaimellisesti ulos Lastenklinalta ennen juhannusta. Aloitin lukion ensimmäisen luokan saman vuoden elokuussa, joka ainakin silloin oli epätavallista (se, että olin parantunut ja kuntoutunut niin nopeasti). Minulla on paljon muistikuvia tarkistuskäynneistä seuraavalta kolmelta vuodelta, varsinkin Toinin ystävällisen hymyn. Usein kävelin osaston läpi, ja sanoin eri vanhemmille joiden lapsi oli nähtävästi juuri saanut diagnoosin, että tauti on voitettavissa. Keväällä 1986,

Cai Talvion perhe nykyään

7.5.1983, jolloin koko perhe on mukana isoäitiä myöten juhlimassa Cain syntymäpäivää. Luuydinsiirto tehtiin reilu viikko myöhemmin.

samana keväänä kun kirjoitin ylioppilaaksi, Martti totesi että tilastollisesti minä olin käytännössä samalla viivalla muun väestön suhteen. Minulla oli yhtä suuri mahdollisuus sairastua leukemiaan kuin muulla väestöllä.

Mutta...

Kun mainitsin alussa mukavista seuraamuksista ajattelin ennen kaikkea kahta adoptiolastamme, jotka tuskin olisivat tulleet osaksi elämäämme, jos olisin pystynyt saamaan biologisia lapsia. Mutta kyllä niitä huonojakin seurauksia on tullut osaksi arkeamme.

Mitä ei silloin tiedetty on se, miten silloisen hoidon läpikäyneenä voi odottaa tulevaisuudesta. Melkein päivälleen 20 vuotta myöhemmin, uuden vuoden

päivänä 2003, minulla todettiin ensimmäinen meningeooma (aivokalvon kasvain). Se sai todennäköisesti alkunsa luuydinsiirron yhteydessä annetusta sädehoidosta. Se todettiin hyvälaatuiseksi, mutta siitä huolimatta se on uusiutunut ja vastaavia kasvaimia on poistettu eri puolilta vasenta aivolohkoani 8 kertaa. Kirjoittamishetkellä olen läpikäynyt 10 kalleleikkausta, neljä kertaluontoista sädehoitoa, ja minulla on kaksi kasvainta kasvamassa. Syksyllä odottaa luultavasti 11 leikkaus.

Ensiksi haluan painottaa sitä, että jos sinä tai lapsesi odotatte luuydinsiirtoa, ovat hoitotavat kehittyneet valtavasti siitä kun minua hoidettiin lähes 30 vuotta sitten. Nykyiset sädehoidot ovat ainoastaan niin korkeita kuin niiden pitää olla. Olet hyvissä käsissä! Toiseksi haluan todeta, että jos nyt olisin samassa tilanteessa odottamassa samaa hoitoa tietäen,

että minulla tulee sen johdosta olemaan noin 20 % suurempi mahdollisuus saada kasvain kuin muulla väestöllä, en epärisi hetkeäkään vastaanottaa sama hoito. Sain silloin parasta mahdollista hoitoa sen ajan parhaan tietämyksen mukaan. Minulla on ollut erittäin rikas elämä, ja olen kiitollinen kaikista päivistä jotka olen saanut elää leukemian jälkeen. Olen sanonut useasti eri yhteyksissä, että elän laina-ajalla. Päivä kerrallaan, kaksi parhaimpana, kuten isäni tapasi sanoa.

Lopuksi vielä kiitoksen sana kaikille minua hoitaneille Lkl:n 10 henkilökunnalle, olittepa sitten siivoja tai lääkäri, sairaanhoitaja tai osa laboratoriohenkilökuntaa. En halua mainita nimiä koska pelkään että unohdan jonkun enkä edes tiedä kaikkia asianomaisia. Olette myötävaikuttaneet siihen, että paranin. Kiitos elämästä!

Teksti Anna Cantell-Forsbom, Kuvat Janina Mäntymaa ja YLE arkisto

Uimaopettaja Taukka Taleva aloitti kansalaiskeräyksen syöpälapsille

Mirja Pyykön ohjelma kolahti

Mirja Pyykön ohjelma Helsingin Lastenkliniikan osasto K-10:stä esitettiin televisiossa sunnuntaina helmikuun ensimmäisenä päivänä vuonna 1982. Seuraavana aamuna helsinkiläiset uimaopettajat Tauno Taleva, Jussi Pesola ja Esa Suominen päättivät järjestää keräyksen syöpälasten hyväksi.

Ikänsä lasten kanssa työskennelleille uimaopettajille "oli itsestään selvää" mitä piti tehdä, kun television välityksellä heille, kuten monille muillekin suomalaisille näytettiin minkälaisissa hoito-olosuhteissa pienet syöpäpotilaat joutuivat olemaan. Jo ennen työpäivän alkua uimaopettajat ryhtyivät puuhaan. Keräystilit avattiin pankkiin ja postiin heti virka-ajan alettua. Tauno, "Taukka" Taleva oli jo seuraavan aamupäivän aikana yhteydessä toimittaja Mirja Pyykköön ja lastenkliniikan professori Niilo Hallmaniin, joka oli keräyksen ajan lastenkliniikalla yhteyshenkilönä keräykseen liittyvissä asioissa. Professori Hallman samoin kuin hänen sihteerinsä Maija Ojamo auttoivat keräystä monissa käytännön järjestelyissä.

Keräyslupakin saatiin nopeasti talkoohengessä

Keräyslupa-asiaa selvitetessä kävi ilmi, ettei yksityishenkilö voi hakea keräyslupa-

Tauno "Taukka" Taleva muistelee lämmöllä upeiden nuorten kanssa viettämänsä aikaa.

Kansalaiskeräyksen mainosjuliste.

paa. Hyvällä asialla olleet uimaopettajat eivät lannistuneet byrokratian koukeroitten alla, vaan hyödynsivät monia kontaktejaan ja saivat Siltamäen judoseuran hakemaan vaadittua keräyslupaa. Sisäasiainministeriön keräyslupa numero 604 myönnettiin vain parin päivän käsittelyajan jälkeen pikapäätöksellä kolmeksi kuukaudeksi helmikuun alusta toukokuun alkuun.

Keräyslupa saatiin ennätysnopeasti, mutta julkisuuteen ehti iltapäivälehtien lööppi, jonka mukaan syöpälapsille rahaa keräävät uimaopettajat ovat ilman keräyslupaa toimivia huijareita, jotka joutuvat "puoleksi vuodeksi linnaan". Suora kontakti toimittaja Mirja Pyykköön mahdollisti näyttävän oikaisun jo seuraavan päivän Ilta-lehdessä. Mirja Pyykkö sattui nimittäin olemaan lehdistötilaisuudessa juuri, kun tieto keräyslupan saamisesta tuli ja hän saattoi samassa tilanteessa kertoa kaikille läsnä olleille tiedotusvälineiden edustajille, että keräyksellä on asianmukaiset luvat ja vaatia asianmukaista anteeksi-pyyntöä.

Keräyksen alullepanijoille oli kunnia-asiana osoittaa, että keräysvarat ohjataan lyhentämättöminä keräyskohteeseen.

Taukka Taleva korostaa, että "keräyspotista ei juotu edes pientä kuppia kahvia". Keräyslupamaksu ja kaikki muut kulut katettiin keräyksen järjestäjien omasta pussista.

Taukka oli ihmetellyt miten on mahdollista, että monista keräyksistä, joista on tullut merkittävästi rahaa, keräyskohde ei ole saanut siitä kuin pienen osan. Hän esittikin sisäasiainministeriölle, että keräyksistä tulisi ohjata vähintään puolet suoraan keräyskohteisiin, muuten keräyslupaa ei tulisi myöntää.

Syöpälästen keräyksessä oli tarkoituksena kerätä varoja syöpälapsille ja toisaalta osoittaa, että mikäli on halua, voidaan kaikki keräysvarat osoittaa lyhentämättöminä keräyskohteeseen. Aktiivisella vaikutamisella uimaopettajat saivatkin suomalaisten talkoohengen herätettyä; mm. pankkiyhdistys lahjoitti keräyksen päätteeksi kaikki tilillepanokorvaukset keräyssummaan.

Syöpälästen keräykselle asetettiin tavoitteeksi kerätä kolmen kuukauden aikana 100 000 markkaa. Tällä summalla saataisiin hankittua lastenklinalle solufereesi-laitte, jolla kerätään luovuttajilta, mm. lasten vanhemmilta ja muilta lähimaisilta veren osa-alueita; verihütaaleita, plasmata, puna- ja valkosoluja leukemiatilaille. Keräystavoite saavutettiin ennätysnopeasti; kolmessa päivässä keräys oli tuottanut jo 132 993 markkaa eli kipeästi kaivatun solufereesilaitteen hankinta varmistui jo heti keräyksen alussa.

Taukka Taleva totesi, että rahankeruu olisi varmaan lähtenyt käyntiin ilman kolmen uimaopettajan aktiivista panostusta. Niin moneen katsojaan Mirja Pyykön TV-ohjelma "kolahti". Uimaopettajien motiivina rahankeräykselle oli ajatus, että "jos jotain voi tehdä, niin tehdään se". Heillä oli myös uskallusta toimia ja luja luottamus siihen, että asiat järjestyvät. Ennakkoluulottomalla ja pyyteettömällä innolla toimineet uimaopettajat eivät halunneet itselleen julkisuutta. Julkisuutta tuli väistämättä jonkin verran, mutta tärkeintä heille oli viedä loppuun aloitettu keräysurakka.

Keräyksen lopputulos ylitti optimistisimmatkin arvot. Keräys tuotti kolmen kuukauden aikana yli 3,6 miljoonaa markkaa.

Kansalaiskeräyksestä järjestötoiminnaksi

Maaliskuussa 1982 perustettiin Lastenklinal osasto 10:n lapsipotilaiden tuki ry, jonka hallintaan keräysvarat keräyksen loputtua siirrettiin. Tuki ry:n perustamisessa oli mukana keräyksen alullepanijoiden lisäksi sairaalan ja vanhempien edustajat. Samana vuonna perustettiin myös vanhempainyhdistys; HYKSin lapsisyöpäpotilaiden vanhemmat ja ystävät ry eli nykyisin tuttavallisemmin Kympin Lapset. Taukka jäi mukaan yhdistyksen toimintaan ja hän vastasi useiden vuosien ajan mm. lasten ja nuorten toiminnasta. Taukka oli vanhempainyhdistyksen hallituksessakin joitain vuosia.

Keräysvaroilla hankittiin osastolle hankittavien laitteiden lisäksi Messeniuksenkadun asunto, joka edelleenkin toimii potilasperheiden vanhempien yöpymispaikkana lasten sairaalassaolon aikana.

Tuki ry osti keräysvaroilla Pertunmaan kunnalta entisen kunnalliskodin, Kuortinkartanon, joka kunnostuksen jälkeen siirrettiin vanhempainyhdistyksen hallintaan potilasperheiden kurssi- ja virkistystoiminnan järjestämispaikaksi.

Auttamisen halu voi myös tarttua

Kun Taukan kaltainen aktiivinen toimija, jolla on paljon kontakteja eripuolille, osaa kysyä, ovat monet yksityishenkilöt ja yritykset tulleet tukemaan yhdistyksemme toimintaa.

Eräs pitkäaikaisista tukijoista on ollut kilpa-autoilija, autovuokraamo Benjamino, joka monen vuoden ajan antoi veloituksetta autoja ja pikkubusseja yhdistyksen käyttöön lasten ja nuorten kuljettamiseen.

Taukan värikkäisiin muistoihin kuuluu myös tapaus vuosien takaa, kun hän Kuortissa leireillessä huomasi, että lapset tarvitsisivat veneen. Hän otti yhteyttä SOK:n toimitusjohtajan sihteeriin ja kertoi, että syöpälapsille pitäisi saada lahjoitukseksi vene ja luottavansa siihen, että sihteereillä on suuri vaikutusvalta johtajien päätöksiin. Vene järjestyikin sihteerin

välityksellä. Noin kymmenen vuoden kuluttua veneen lahjoituksesta Taukka kertoi uimahallin saunassa juttua soutuvene kerjäämisestä, kun lauteiden nurkassa istunut vanhempi herrasmies tervehti Taukkaa ja sanoi ihmetelleensä vuosia kuka oli se, joka sai hänen sihteerinsä ylipuhuttua soutuvene lahjoittamiseen ja olevansa iloinen siitä, että varmistui siitä, että vene oli tullut perille ja hyvään tarkoitukseen.

Aktiivinen toiminta myös muiden lasten hyväksi

Taukka ei enää ole yhtä kiinteästi mukana yhdistyksen toiminnassa kuin niinä aktiivisina vuosina, jolloin hän järjesti leirejä ja teki retkiä kymmenien nuorten kanssa. Oman perheen kasvaessa aikaa ei enää ollut samalla lailla kuin aikaisemmin. Uusien vastuunottajien vuoro on tullut, Taukka on tehnyt oman osansa.

Syöpälästen hyväksi tehdyn työn lisäksi Taukan hyväsydämyydestä on saanut nauttia myös monet muut sairaat ja vammaiset lapset. Taukka perusti yhdessä hyvän ystävänsä ja nykyisen vaimonsa kanssa Uimaseura Varvasuimarit ry:n, jossa opetettiin monen vuoden ajan uimaan erilaisia ihmisiä vauvasta vaariin. Mm. CP-vammaiset, autistiset ja kehitysvammaiset lapset ja aikuiset polio-invalidit ovat saaneet kuntoutusta ja uimaopetusta Varvasuimareissa.

Taukan aktiivisuudelle ja mutkattomalle käytännölliselle toimintatavalle on toki löytynyt monenlaista käyttöä myös viime vuosina. Taukka toimii nykyisin Kympin Lapset-yhdistyksen ylläpitämän lomamaja Vileniuksen talonmiehenä. Vilenius-mökki on Helsingin Lauttasaaressa sijaitseva pieni punainen mökki, jota potilasperheet voivat käyttää virkistys- ja lomailupaikkana silloin, kun infektioriskin tai huonokuntoisuuden vuoksi ei lomailu muuten onnistu.

Mikä sitten on saanut Taukan toimimaan vuosikaudet aktiivisesti toisten hyväksi? Taukka arvelee saaneensa mallin isältään, joka oli aina valmis auttamaan toisia ihmisiä, niin nuoria kuin aikuisiakin. Tun-

Taukka esittelee nuorilta lahjaksi saamaansa valokuva- ja muistojenalbumia.

teet ovat vieneet toimimaan oikeaksi kokemuksiensa asioiden puolesta.

Parhaan kiitoksen Taukka tuntee saavansa niiltä nuorilta, jotka vielä vuosien jälkeen tulevat häntä tapaamaan ja muistelemaan yhteisiä mukavia leiri- ja matkakokemuksia.

Taukka lähettää terveisiä kaikille tutuille:

"Moikatkaa, kun nähdään. En varmaan kaikkia tunne heti, mutta tönäskää. Ja olis gimis sittaa kimpassa iltaa niinku muutama vuos sitt, hoitakaa treffit ja skulatkkaa mulle, tuun mukaan".

Peter Pan ihastutti Suomenlinnan kesäteatterissa

Syöpää sairastavat lapset perheineen pääsivät jälleen kerran seuraamaan Suomenlinnan kesäteatterin läpivientiharjoituksia ennen varsinaista esi-iltaa. Paikalle saapuneita perheitä odotti huikea teatteriesitys Suomenlinnan kesäteatterin viileiden muurien sisäpuolella. Esityksessä saatiin nauttia upeasta akrobatias- ta ja tanssista, hienoista lauluesityksistä sekä jännittävistä lentokohtauksista aina Peter Panin ja Kapteeni Koukun taisteluun asti.

Lämmin aurinko paistoi lähes pilvettömältä taivaalta, kun joukko Kymppin lapsia nousi Suomenlinnaan vievään lauttaan. Monelle jo matkustus lautalla oli huikea kokemus, sillä matkustaminen muilla julkisilla kulkuvälineillä on useimmille hoidoissa oleville kielletty. Paikalla Suomenlinnan kesäteatterissa oli Ryhmäteatterin huima näyttelijäkaarti jo valmistautumassa kenraaliharjoituksiin sekä mahtavaan yleisönsä. Odottelimme ulkona lämpimässä aurin- gonpaisteessa esityksen alkua ja lapset seikkailivat Suomenlinnan raunioissa nauttien ystävien seurasta.

Miekkataisteluja ja pyssyjen pauketta

J.M. Barrien klassikkotarina Peter Pan on kertomus pojasta, joka halusi lentää onnellisten ajatusten avulla, mutta hän ei halunnut koskaan kasvaa aikuiseksi. Tarina käsitteli ystävyyttä, aikuseksi kasvamista ja siihen liittyvistä ongelmista sekä rakkautta, sillä olivathan sekä Leena, että Helinä-keiju hyvin ihastuneita Peter Paniin.

Esitys oli huomattavasti jännittävämpi, mitä osattiin odottaa. Peter Pan ystävineen lensivät oikeasti lavasteissa ja Kapteeni Koukun aseesta kuuluvat pamahdukset ja nouseva savu sai isom- matkin katsojat hätkähtämään jännityksestä. Lavastus, puvut sekä valot tekivät yleisöön lähtemättömän vaikutuksen, ja miljöönä

Peter Pan –poika joka ei halunnut koskaan kasvaa isoksi.

Suomenlinnan kesäteatteri oli upea juuri tämän kaltaisille esityk- sille. Linnake oli esitystä varten nimetty Hyvän Omantunnon linnakkeeksi.

Helinä-keijun ilmestyminen lavalle pienenä valopallona ihastut- ti etenkin pienempiä katsojia, mutta Helinän muuttuminen oike- aksi keijuksi ja kipuaminen monen metrin korkeuteen pelkän nauhan avulla sai myös aikuiset haukkomaan henkeä taitavalla akrobatiallaan. Esityksen tanssi- ja lauluosuudet olivat hienoa katsottavaa kaikille.

Lämpimiä muistoja

Kivimuurien sisäpuolella olevassa teatterissa oli hieman kylmä,

joten väliajalla tarjotut lämpimät juomat maistuivat erityisen hyvälle, ja niiden jälkeen oli mukava mennä takaisin sisälle, kääriytyä villaiseen lämpimään peittoon, ja uppoutua takaisin sadun ihmeelliseen maailmaan...

Peter Pania näytteli Muna-miehenä tunnetuksi tullut Riku Nieminen ja Leenaa näytteli Alina Tomnikov. Esityksen jälkeen perheillä oli mahdollisuus ottaa yhteiskuvia näyttelijöiden kanssa.

Suuret kiitokset Suomenlinnan kesäteatterin väelle, jotka mahdollistivat tämän teatterielämyksen potilaisperheille.

Näytelmästä ei jännitystä puuttunut.

Lapset pääsivät lopuksi yhteiskuvaan toisten urheiden kanssa.

Kympin lasten hölkkääjät jo kuudetta kertaa mukana HCR:lla

Tule Sinäkin mukaan kuntoilemaan – kuukauden ensimmäisinä keskiviikkoina yhteislenkki

Kympin lasten hölkkääjät osallistuivat jälleen toukokuussa juostuun Helsinki City Run puolimaratonille. Matkaan lähti ja tuli myös maaliin 25 potilasperheidemme kuntoilijaa. Juoksuun lähdettiin iloisin mielin, omaa sopivaa vauhtia. Saimme nauttia hyvästä, aavistuksen ehkä liiankin lämpimästä säästä ja loistavasta tunnelmasta. Joukkueessamme oli myös monta ensikertalaista. Monille heistä ajatus puolimaratonin juoksemisesta oli aluksi tuntunut uskomattomalta. Itsensä voittamisesta saatu hyvänolon tunne juoksun jälkeen oli mahtava.

Yhdistyksemme on tukenut ja kannustanut osasto 10:llä hoidossa olevien lapsipotilaiden vanhempien liikunnan harrastamista. Sairaalassa viikkoja ja jopa kuukausia jatkuvat hoitojaksot ovat syöpää sairastavalle lapselle ja hänen vanhemmilleen äärimmäisen raskaita. Lapselle vanhempien tuki sairaalassa on elintärkeää. Siksi vanhempien on oltava henkisesti ja myös fyysisesti kunnossa. Liikunnan positiivinen vaikutus jaksamiseen on kiistaton!

Juoksu on ihmiselle luonnollinen liikku- mismuoto. Elimistömme vaatii fyysistä kuormitusta voidakseen hyvin. Juoksu antaa myös kiireisen elämän vastapainoksi mahdollisuuden mietiskelyyn ja rauhoittumiseen.

Juoksun suuria hienouksia on se, että voimme toteuttaa sitä vaatimattomin ja yksinkertaisin varustein. Sääolosuhteet- kaan eivät ole esteenä lenkille lähtemiselle.

Kympin joukkue 2012

Tule mukaan!

Jokaisen kuukauden ensimmäisenä keskiviikkona juoksemme yhteislenkin lähtien liikkeelle lastenklinalta. Mukaan voi tulla hölkkäämään tai kävelemään reippaasti. Tarkoitus on tavata ja liikkua yhdessä joka kuukauden ensimmäinen keskiviikko. Mukaan voi tulla vaikkei haluaisikaan osallistua 4.5.2013 juostavaan HCR:iin.

Suomen Urheiluliiton projektijohtaja Pertti Raunio on pitänyt meille juoksuluennon jo kahtena vuotena. Pertti kannusti meitä osallistumaan jopa Helsinki City Maratoniin. Vielä emme joukkueena virallisesti olleet mukana vaikka muutama kovakuntainen Kympin Lapset – juoksija

mukana olikin. Uskonkin, että meitä on ensi vuoden HCR:lla yli 30 kymmentä kuntoilijaa ja HCM:lla yli kymmenen maratoonaria.

Ensi kertaa HCR:lla mukana olleen Katjan kommentit juoksemisesta:

”Oli ihan mahtavaa olla mukana HCR:lla, mutta maratoniin et kyllä vielä saanut suostuteltua. Melkein voisin vanhoja, ettet koskaan saakaan, sillä menihän tämän puolikkaan taivutteluunkin noin 5 vuotta.... Mahtavaa oli juosta Kympin Lasten joukkueessa!”

Tule Sinäkin liikkumaan kanssamme!

Lisätietoja: Vesa Ahlstedt
fam.ahlstedt@kolumbus.fi

Teksti Mira Filatkin, kuva Pauli Härkönen

Juhannusjäätelöä

Helsingin jäätelötehdas on valmistanut jäätelöitä jo vuodesta 1922. Näin ollen Kympin lasten tapaan hekin viettävät tänä vuonna pyöreitä vuosia, vaikkakin Helsingin jäätelötehtaalle ikää on kertynyt hitusen enemmän kuin Kympin lapsille. 90 vuotta sitten Keskuskadulle perustettu ensimmäinen jäätelötehdas toimii tällä hetkellä jo kolmannessa sukupolvessa Vallilassa. Kunnioitettavan iän saavuttanut Helsingin jäätelötehdas on Suomen vanhin toiminnassa oleva jäätelönvalmistaja.

MTV:n Suomen Paras -ohjelmassa parhaaksi jäätelöksi valittua jäätelöä löytyy jo 18 erilaista makua. Laajasta tuotevalikoimasta löytyvät mm. perinteisemmät vanilja ja suklaa, sekä hieman erikoisemmat mustikka ja appelsiini. Näitä jäätelöitä voi ostaa ympäri vuoden Helsingin Forumissa sijaitsevasta jäätelöpisteestä ja kesäkuukausina tehtaan omista kioskeista.

Viime vuoden tapaan Helsingin jäätelötehdas halusi ilahduttaa Juhannuksena osastolla olevia kympin lapsia, tarjoamalla heille jäätelölipukkeen, joilla pienet ja vähän isommatkin herkkusuut pääsevät noutamaan tötterön omalla mielimaullaan jäätelötehtaan myyntipisteistä.

Vaikka perinteiset kokot ja yöttömän yön taiat jäivät tänä vuonna tekemättä, niin hoitajien jakaessa huoneisiin lippuja, lasten suut menivät valmiiksi tötterölle ja iloinen kotiinlähdon odotus levisi huoneesta toiseen.

Simo ilahtui saamastaan jäätelölipukkeesta.

Vertaistuen voima

Teksti ja kuvat Mira Filatkin

Pian sataa taas ensilumi, ja se saa mieleni palamaan aikaan noin kolme vuotta sitten. Ensilumi satoi taivaalta sinä päivä-

nä, jolloin me tutustuimme lastenklinikkaan, osasto kymppiin ja saimme ensikosketuksen syöpähoitoihin.

Painajaisia eristys-
huoneessa

Ensimmäisen kuukauden aikana, jonka esikoisemme vietti yötä päivää sairaalassa ja me vanhemmat kävimme olosuhteiden pakosta ainoastaan nukkumassa kotona,

en halunnut puhua oikeastaan kenenkään kanssa. Murjotin ainoastaan tyttäreni kanssa eristyshuoneessa ja odotin koska heräisin painajaisestani. Inhosin ruuan hakemista lapselleni, koska jouduin lähtemään ulos eristyshuoneesta, ja kaikkein pahinta ehkä tapaisin muita vanhempia, muita jotka olisivat samassa tilanteessa kuin me. Ehkä pelkäsin muiden vanhempien tapaamisen ja heidän kanssaan juttelun herättävän minut ymmärtämään, että en nähnyt painajaista vaan elin siinä.

Sitten se tapahtui, menin osaston keittiöön ja siellä oli eräs isä. Päätin etten tervehtisi, saati puhuisi tuolle tuntemattomalle, jonka kanssa minulla ei taatusti ollut mitään yhteistä. Suunnitelmani toimi erittäin lupaavasti siihen saakka kunnes tuo tuntematon isä huomasi minun pyöriävän pahasti eksyksissä keittiössä etsien jotakin. Hän tiedusteli voisiko auttaa. Pirulainen, että kiukkuni nousi. Tuo tuntematon, jonka kanssa en todellakaan halunnut puhua, ja jonka kanssa meillä ei varmasti ole mitään yhteistä oli ystävällinen. Mietin miten voisin olla vastaamatta tuohon avun tarjoukseen, mutta koska en keksinyt, antauduin ja kerroin etsiväni kauhaa. Kauha löytyi alta aikayksikön, isän selittäessä olevansa jo osastolla lähes konkari.

Makkaran paistoa Kuortinkartanossa.

Vertaistukikahvia tiistaisin

Seuraavana tiistaina noin kello kuusi hoitaja tuli huoneeseen kertomaan, että voisin mennä vanhempien kahville. Hän voisi olla tyttäreni kanssa, ja tehdä vaikka iltapesun sillä aikaa. Kiitin tilaisuudesta, mutta vastasin että en mokomasta keskustelutilaisuudesta välittänyt. Hoitaja oli kuitenkin itsepäinen ja sanoi, että voisin mennä vain hakemaan kahvia ja jotain syötävää. Minun ei kuulemma tarvinnut puhua jos en haluaisi. Niinpä päädyin istumaan vanhempien kahvihuoneeseen hörppimään kahvia ja kuuntelemaan muiden tunteja. Seuraavana tiistaina minua ei enää tarvinnut ylipuhua, ja muutaman kerran jälkeen jo odotinkin koska olisimme osastolla tiistai-iltana, jotta pääsisin taas juttelemaan muiden vanhempien kanssa.

Kun meidän hoitajaksomme osastolla harvenivat, onnekseni vanhempien vertaistukitapahtumat alkoivat. Nuo illat järjestettiin suurin piirtein kerran kuussa. Niissä saattoi olla joku pieni alustus tai muu puheenvuoro alussa, jonka jälkeen vanhempien keskustelulle oli vapaata aikaa. Pääsin kuuntelemaan ja keskustelemaan muiden vanhempien kanssa ja ennen kaikkea saamaan vertaistukea, sitä parasta tukea jota olen näiden kolmen vuoden aikana saanut. Ihmisiä, jotka ymmärtävät paremmin miltä minusta tuntuu kuin läheiset ystäväni. Ihmiset, jotka ymmärtävät mitä tarkoittaa jos leikkarit ovat 0.9, ilman että sitä heille selittää. Ihmiset, jotka ovat kokeneet samoja asioita, joiden kanssa painiskelen ja osaavat antaa hyviä neuvoja mihin suuntaan jatkaa. Ihmisten, joiden kanssa minulla oli yllättävän paljon yhteistä.

Kuortinkartano tutuksi

Vuonna 2011 tutustuin myös itselleni uuteen paikkaan, Kuorttiin ja Kuortinkartanoon. Ensin kävimme tutustumassa kartanomiljööseen kesäjuhilla, ja loppukesästä

Kuortista löytyy ystäviä ja paljon tekemistä

Kuvaterapeutin johdolla Vanhempien vertaistuksessa.

palasimme sinne viikon mittaiselle kuntoutusjaksolle. Hyvän musiikin ja ruuan ohella oli kiva olla juhlilla, joissa tunsin paljon ihmisiä, ja pystyin rupattelemaan useamman kanssa kuulumisia. Viikko Kuortissa muiden vertaisten joukossa oli erittäin voimauttavaa ja sain siitä energiaa ja lisää monipuolista tietoutta taisteluamme syöpää vastaan. Kun käänsimme automme

Sarjakuvan esitystä Vanhempien vertaistuki-illassa.

nokan kohti kotia aloin jo odottamaan seuraavaa kertaamme Kuortissa. Kuortinkartano on myös voimauttava paikka sairaalle lapselle ja hänen sisaruksilleen, sillä myös he odottavat yhteisiä leikkihetkiä kavereiden kanssa. Potilaiden sisarukset ovat

myös päässeet leikkien kautta tutustumaan sairaalan toimenpiteisiin. He kun eivät sitä ole osastolla päässeet todistamaan. Itse pidän erittäin tärkeänä vertaistuen saamista lapselleni ja hänen sisarelleen.

Uuden vuoden lupauksessani olen luvannut antaa vertaistukea muille vanhemmille, jotka sitä kaipaavat, eli halutesasi nykaise minua hihasta, sillä nykyään minäkin tiedän missä se kauha siellä keittiössä sijaitsee.

Vanhempien vertaistukiryhmä

Teksti Sonja Vuorela, kuvat Mira Filatkin

Ryhmä sai alkunsa syksyllä 2010 vanhempien omasta aloitteesta ja aktiivisuudesta. Kokoukset ovat tarkoitettuja kaikille syöpäläisten vanhemmille, jotka haluavat tавта muita samassa tilanteessa olevia aikuisia ja jakaa ajatuksiaan.

Kahvia ja kiinnostavia aiheita.

Vertaistukiryhmässä on käsitelty hyvin-kin erilaisia aiheita.

Aivan ensimmäisellä kerralla kokoonnuttiin kuulemaan kuntoutusohjaaja Saira Ylösen ja psykologi Jaana Kaukorannan vetämistä voimaannuttavan valokuvauksen ryhmistä. Kertomusten lomassa he näyttivät myös paljon ryhmäläisten omista arkistoistaan kaivamia ja myös tuoreita valokuvia. Myöhemmin Saira on tuonut terveiset maailmalta vierailtuaan Bostonin ja Uuden Seelannin lastensairaaloissa vuotuisissa syöpäläisten konferensseissa.

Petra Tallberg kertoi omia näkökulmiaan jaksamisesta äitinä hoitojen aikana. Useita hienoa arkipäivän selviytymisen keinoja nousi tuolloin esille. Kuvataideterapeutti

Riitta Salmu haastoi vanhemmat mukaan taiteilemaan. Osastonhoitaja Nina Santala kertoi osaston kuulumisista ja tulevista suunnitelmista. Pasi Nikkasen kertomus omista hoitokokemuksistaan osasto kymppillä 80-luvun alussa sai ajattelemaan miten paljon kaikki on muuttunutkaan kolmessakymmenessä vuodessa. Anne Haartemo toi Sylva ry:n terveiset. Ravintoterapeutti Patrik Borg antoi käytännön vinkkejä terveellisestä syömisestä.

Lähde mukaan vanhempien vertaistukiryhmään

Syksyn 2012 aiheita

ti 13.9.2012 klo 18-20 Sosiaalityöntekijän

Carita Seiren tulee paikalle keskustelemaan, antamaan vinkkejä ja ottamaan vastaan palautetta.

ti 16.10.2012 klo 18-20 Hemmottelu illan, jonka aikana jokainen tekee kosmetologin opastuksella itselleen kasvohoidon oman ihotyypin mukaan.

ti 13.11.2012 klo 18-20 Koruilta. Minna Varhala opastaa korujen teossa.

Joulukuussa Pikkujoulut (aika tarkentuu myöhemmin)

Mikäli sinulla on tiedossasi henkilö, joka olisi valmis alustamaan vapaaehtoisena vertaistukiryhmässä jostakin aiheesta, ota yhteyttä Sonjaan (sonjavuorela@gmail.com) tai Miraan (mfilatkin@hotmail.com).

Juhlavuoden kunniaksi Sylva, Kympin Lapset ja Osaston 10:n tuki järjestivät yhteistyössä kirjoitus- ja valokuvaus- ja piirustuskilpailun. Kirjoituskilpailun voittajaksi selvisi nyt 10-vuotiaan sodankyläläisen Jutta Huhtalan kirjoitus ”Taistelu”, jossa hän kertoo pikkuveljensä Matiaksen tarinan, joka sairastui syöpään vuonna 2000 ja toisen kerran vuonna 2010.

Teksti ja kuvat: Jutta Huhtala

Taistelu

Heinäkuun viimeinen päivä. Se päivä oli aurinkoinen ja lämmin. Jossain välissä myrskypilvet silti valtasivat taivaan. Ei kirjaimellisesti. Isi, äiti, isosiskoni Jonna, minä ja pikkuveljeni Matias olimme lähdössä uimaan. Ensin meidän oli kuitenkin käytävä terveyskeskuksessa, koska pikkuveljelleni oli ilmestynyt mustelmia, hänen ihonsa kellersi ja hän oli tavallista väsyneempi. Kolmevuotias poika täynnä virtaa oli yhtäkkiä aivan erilainen. Minä 9-vuotias tyttö en tietenkään osannut ajatella pahinta. Pahaa tapahtuu vain ryppyisille ja vanhoille mummoille ja papoille. Ei tälle sodankyläläiselle täydelliselle perheelle. Matias, isi ja äiti olivat lääkärin huoneessa sillä välin kun siskoni ja minä istuimme aulassa. Kärsimättömiä kun olimme, aloimme hermostua. Pyörimme aulaa ympäri siihen asti, että lääkärin huoneesta alkoi kuulua hirveää huutoa. Siinä vaiheessa me istahdimme penkkiin ja jähmetyimme siihen. Äiti tuli kyöneleht poskilla kertomaan, että Matias ja hän lähtevät ambulanssilla isompaan sairaalaan. Kun pikkulapselle sanoo sanan ambulanssi, tulee heti mieleen veri ja kuolema. Niin minullekin tuli. Mutta Matias oli pieni enkä osannut pelätä. Mitä tahansa se olikin, se oli jotakin hyvää. Matiakselle ei kävisi mitään pahaa. Olin väärässä.

Syöpä

Se voi tehdä pahaa tuhoa, se voi murskata perheitä. Mutta ei meille. Niin minä ajattelin. Syöpäänhän sairastuvat vain keski-ikäi-

Matias leipomassa syksyllä 2010

set naiset. Olin taas väärässä. Tämä ruskeasilmäinen pieni poika oli sairastunut leukemiaan. Kun äiti ja isi kertoivat meille asiasta, ajattelin heti että se ei ole oikea syöpä. Pikku hiljaa asia alkoi valjeta minulle. Mitä huonompaan kuntoon Matias meni aloin tajuta. Silloin kun Matiaksen hiukset lähtivät, olin jo paniikissa. Matias oli kuitenkin vahva poika ja pikkulapsenhan eivät kuole.

Matias vietti paljon aikaa Oulun yliopistollisessa sairaalassa yhdessä isäni ja äitini kanssa. Me olimme siskoni kanssa kotona Sodankylässä mummin ja tätimme kanssa. Ne ajat olivat rankkoja. Oli ikävä omaa perhettä. Vaikka olinkin silloin melko pieni, silti muistan sen kivun kun oli erossa kaikkein rakkaimmista ihmisistä. Ja nuoresta iästäni huolimatta ymmärsin, että Matias tarvitsee äitiä ja isiä enemmän kuin

me. Matiaksen kunto vaihteli laidasta laitaan. Hän oli välillä erittäin pirteä ja jaksoi pelata kanssamme. Välillä hän oli eristyksissä vuoteen omana.

Elämää jatkettiin eteenpäin

Matias sai käydä jo välillä kotonakin. Vuoden vaihtuessa meille ilmoitettiin, että Matias joutuu luuydinsiirtoon Helsinkiin. En pelännyt luuydinsiirtoa, koska ajattelin vain että se pelastaa veljeni. Pelkäsin sitä välimatkaa joka kasvoi taas minun ja perheeni välissä. Silloin en vielä hirveästi kavereitteni kanssa asiasta jutellut. Tottakai he kyselivät, mutta mikä minä olin vastamaan kun en tiennyt asiasta sen enempää kuin he. Sytostaatit, kaiken maailman lääkkeet ja termit olivat minulle pelkkää hepreaa. Sen vain tiesin että Matiaksessa virtasi niin vahva tahto elää, ettei mikään musertaisi pikkuveljeäni. Olin oikeassa. Luuydinsiirto pelasti veljeni. Vaikeudet alkoivat pikkuhiljaa jäädä taaksepäin. Kontrollit vain harvenivat ja Matiaksen tukka kasvoi takaisin. Oikeastaan tiesin koko ajan, että näin käy. Eihän pikkulapset kuole.

Matiaksen sairasaajat tuntuivat enää vain kaukaiselta painajaiselta, josta olen herännyt. Täydellinen perheemme jatkoi arkea. Täydellinen arki ei kuitenkaan jatkunut kauaa. Tällä kertaa kuningas alkoholi löysi meidät. Otti isäni ja toi vieraan miehen tilalle. Äiti ja isä erosi. Perheemme oli hajalla, mutta minulle oli tärkeintä, että kaikki olivat elossa. Äiti yritti saada minua juttelemaan psykologille. Aloin olla siinä pahimmassa teini-iässä joten kapinoin vastaan. Silloin ei kiinnostanut puhua tuntemattomalle ihmisille ongelmistani. En puhunut edes paljoa kavereille. Silti Matiaksen sairasaajat ja isin alkoholi ongelma sattuiivat enemmän kuin pystyin edes myöntämään.

30.6.2008

Isäni lähti matkalle. Matkalle jolta hän ei palaa koskaan. Se oli ensimmäinen hetki, jolloin tunsin semmoista epätoivoa, että

olin varma että sekoan. Minulta ei ollut aikaisemmin kuollut läheistä ihmistä. Se tunne oli joku aivan uusi. Siinä vaiheessa aloin tajuta puhumisen tärkeyden ja sen, että ehkä sittenkin voi kuolla muitakin kuin vanhoja ihmisiä. Halusin psykologille ja puhuminen auttoi. Kavereille aloin puhua enemmän. He olivat tukenani koko ajan.

Isän kuolema jätti suuren arven. Pahimmasta tuskasta selvittyämme jatkoimme elämää. Nyt vaan olimme vähemmän täydellinen perhe. Minulta puuttui se jokin elämästäni. Yläaste ajat menivät todella nopeasti. Viimeinen luokka alkoi. Ehdin jo luulla, että vaikeudet olivat taaksejäänyttä. Ei yksi perhe voi kokea enää enempää kipua. Taas jälleen kerran olin väärässä.

Painajaisesta tuli totta

Äiti ja Matias olivat menneet Ouluun kontrollikäynnille. Äiti oli huomannut Matiaksessa jotakin outoja oireita, mutta me ajattelimme, että tämän kaiken jälkeen äiti vain ylireagoi ja pelkää heti pahinta. Tulin koulusta kotiin skootterilla ja juoksin sisälle soittamaan äidille, että joko he ovat matkalla kotiin. Puhelin hälytti neljä kertaa. Puhelimesta kuului itkua, epätoivoa ja pelkoa. Samat tunteet valtasivat minut. Tuijotin seinään, tuijotin tyhjyyteen. En halunnut kuulla mitä äiti seuraavaksi sanoi, vaikka tiesin mitä hän tulee sanomaan. Pahimmasta painajaisestani oli tullut totta.

Matiaksen syöpä oli uusiutunut. Tämä oli jälleen uusi tunne. Epätoivo joka alkoi hukuttaa minua, pelko joka alkoi musertaa minua, pienen pieni toivonriipe ettei tämä olekaan totta valtasivat minut. Todeksi se muuttui, kun mummi kaahaili autolla pihaamme kyyneleet silmissä. Soitin parhaalle ystävälleni mutten saanut sanaa suustani. Minä vain itkin.

Tuntui mahdottomalta kävellä taas sillä osastolla missä olin viimeksi ollut muutama vuosi sitten. Ehdin jo hyvästellä koko paikan. Kävimme siskoni kanssa Oulussa melko tiheästi. Matias antoi kuitenkin voimaa meille kaikille. Tuo pieni 9-vuotias

Jutta ja Matias jouluna 2009

poika oli täynnä elämää ja osoitti meille ettei hän aio luovuttaa. Vaikka kaikki olivat sitä mieltä, että mahdollisuudet ovat todella pienet, Matias näytti että hän taistelee. Lehtien tippuessa Matiaksen kuntokin tippui. Kuumetta oli koko ajan ja pari kertaa käytiin teho-osastollakin. Matias oli eristyksissä. Silti oli vielä pieni toivonriipe tuolla jossakin, että Matias selviää.

Tuntui hirveältä nähdä poika, joka vietti ennen päivänsä jalkapallokentällä, vuoteen omana. Tuntui hirveältä nähdä kun Matias oksensi lääkkeensä, jotka hän urheasti yritti ottaa. Tuntui hirveältä nähdä, kun hän yritti mennä vessanpöntölle, mutta jalat eivät enää kantaneet. Tuntui hirveältä nähdä hänen katsovan ikkunasta ulos pieni kyynel silmässään samalla toivoen, että hän pääsisi sinne. Matias hämmästytti kaikki sinnikkyydellään. Hän taisteli koko ajan, eikä hän halunnut näyttää muille kipujaan tai puhua pahasta olostaan. Aina kun kysyin, että miten hän jakselee, vastaus oli aina että "ihan hyvin". Koskaan hän ei sanonut, että huonosti. Lääkäritkin ihmettelivät, kuinka sissi veljeni olikaan.

Marraskuu

Matiaksen kunto oli mennyt huonompaan suuntaan ja me lähdimme Ouluun. Siellä kuitenkin odotti taas poika, jonka ruskeat silmät näyttivät vielä loistavan elämää. Hän ei aikonut luovuttaa. Istuin Matiaksen sängyn vieressä ja silitin häntä. Pikkuveljeni sanoi sanat jotka saivat meidät kaikki kyyneliin. "Sitten kun minä pääsen pois täältä, saan oman pikkukelkan." Sen jälkeen hän nukahti ja radiosta alkoi soimaan Suvi Teräsniskan "Jos menet pois". Matias jatkoi taistelua vieläkin.

Joulukuun 8 päivä. Olin liikuntatunnilla ja pelasimme koripalloa. Tunnin lopussa olin lähdössä alakertaan missä pukuhuoneet sijaitsivat. Takanani kuitenkin pa-

mahti ovi ja joku mies kysyi minua. Käännyin ympäri ja rehtori seisoj edessäni. Hänen silmänsä olivat täynnä sääliä. Polvet meinasivat pettää. Hän sanoi, että minun pitäisi lähteä kotiin. En halunnut kuulla enempää vaan juoksin alas. Ystäväni katsoivat minua huolestuneena ja siinä vaiheessa polvet pettivät ja romahdin maahan. Minä itkin ja nyt se toivonriipe oli kadonnut sisältäni. Rehtori sai sanottua kuitenkin, että Matias on elossa. Se sai toivonkipinän nousemaan uudestaan sisimpääni. Menin kotiin ja siellä laukkuni olivat pakattu. Soitin matkalla Ouluun Matiakselle ja kysyin miten hän voi. Vastaus oli taas, että ihan hyvin. Sen jälkeen olin vain iso kysymysmerkki. Voiko Matias voida ihan hyvin jos meidät hälytettiin Ouluun?

Kirjoituskilpailun voittaja Jutta Huhtala

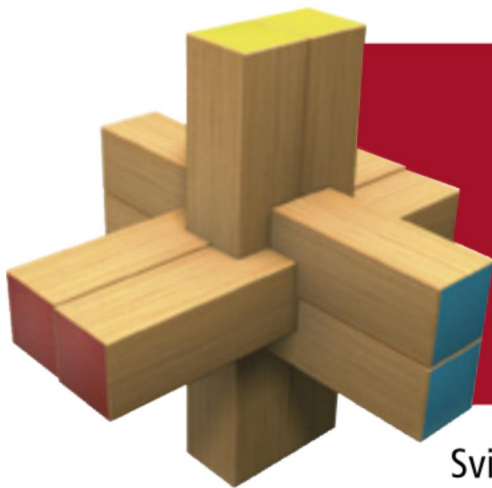
Parantavaa hoitoa ei enää ole

Lääkäri jutteli minulle, siskolleni, mummilleni ja tädilleni pienessä huoneessa. Tuo lause musersi minut kokonaan. Se repi sydämeeni ison arven. Olin menettämässä hänet. Tuon ruskeasilmäisen pikkuveljen. Pian hänen kaunis enkelinhymynsä on enää muisto vain. Enää hänen kipujaan pystyttiin vain lievittämään.

Istuin pikkuveljeni vierellä koko illan. Hän nukkui. Matias heräsi ja pyysi lääkettä, joka "hulluna parantaa". Noin Matias sanoi tarkoittaessaan morfiinia. Hänen täytyi olla todella kipeä, koska ennen hän ei ole pyytänyt lääkettä. Matias nukkui koko illan. Yhdeksän aikaan lähdimme siskoni ja tätini kanssa toiselle tädillemme nukkumaan. Kyyneleet valuiivat pitkin poskeani kun annoin pikkuveljelleni suukon otsalle ja kerroin rakastavani häntä. Vaikka Matias nukkui, tiesin että hän kuuli minut. Myöhemmin äiti kertoi, että Matias oli sanonut hänelle näin: "Äiti, mie olen nähnyt unta, että mie lähen pitkälle matkalle."

Klo. 02.07 Veljeni lähti pitkälle matkalle. Mukana osa minua. Hän lähti isin luokse turvaan. Turvaan siltä kivulta ja kärsimykseltä mitä elämä hänelle antoi. Menimme sairaalaan neljältä. Matiaksen letkut olivat poissa, huonetta oli siivottu ja ainoastaan yksi kynttilä paloi ikkunalaudalla. Matias oli kaunis. Hänestä huomasin, että häneen ei sattunut enää. Hän oli niin rauhallinen. Annoin suukon Matiaksen kylmälle otsalle ja sanoin vielä kerran: "Rakastan sinua ikuisesti."

Ikävä ei katoa koskaan. Sen kanssa oppii vain elämään. Matias toivoo, että me pystytään jatkaa elämää ja me pystytäänki. Se vie vain aikaa. Matiaksen tahto ja ystävien tuki ovat auttaneet minua selviytymään vaikeista ajoista. Sitten joskus kun on meidän aika lähteä, Matias ja isi on meitä vastassa. Syöpä on vaarallinen. Se vie henkiä, mutta onneksi on myös niitä jotka siltä pelastuu. Tämä kirjoitus on muisto heille, jotka hävisivät taistelun syöpää vastaan ja kunniaksi heille, jotka taistelua jatkavat.

NPAINO

www.n-paino.fi

Svinhufvudinkatu 21, 15110 Lahti, puh. (03) 882 100

Pesulapalvelut

Oy Laivapesu Ab

Ormuspellontie 13
00700 HELSINKI
Tel: +358 20 794 0950
Fax: +358 20 794 0951
laivapesu@laivapesu.fi

Huimalassa piristyy koko perhe!

Juvankartanontie 15, 02920 Espoo
Puh. 020 794 0790
www.huimala.fi

Huimala on Espoossa, Kehä III:n varrella sijaitseva Suomen suurin reippailuhalli, joka tarjoaa elämyksiä ja liikunnan iloa kaikenikäisille lapsille. Huimalasta löydät jättitrampoliinit, sähköautoradan, Wii-pelit ja monet muut suosikit!

Tervetuloa reippailemaan!

**Tammi-, touko-
ja syyskuun toinen
maanantai varattu
kympin lapsille!**

HUIMALA™
REIPPAILUHALLI

Kympin lapset tiedottaa

Lapsensa menettäneiden vertaistapaamiset

Yhdistyksen sururyhmä kokoontuu syksyn aikana neljänä tiistaina klo 18-20: 2.10., 6.11., 4.12.

Kokoonnumme Munkkivuoren seurakunnan tiloissa, Raumantie 3. Ryhmä on avoin ja aatteellisesti sekä uskonnollisesti sitoutumaton. Ryhmän vetäjänä toimii Nenne Amnell. Hän antaa mielellään lisätietoa 040-7026149.

Kympin lasten hölkkääjien yhteislenkit

Aloitamme keskiviikkona 5.9. yhteislenkit Lastenlinikalta. Mukaan voi tulla hölkkäämään tai kävelemään reippaasti. Tarkoitus on tavata ja liikkua yhdessä joka kuukauden ensimmäisenä keskiviikkona klo 18.

Kympin lapset 30 vuotta-juhlanäyttely

Virka Gallerian Kulmassa on esillä syöpää sairastavien lasten tukijärjestöjen 30 toimintavuodesta kertova näyttely 12.9.-7.10.

Kympin Lapset 30 vuotta -juhlanäyttely esittelee lasten sairautensa aikana tekemiä askareita: piirustuksia, käsitöitä ja muita teoksia. Esillä on myös Mirja Pyykön dokumentti vuodelta 1982 sekä lasten vanhempien ottamia valokuvia.

Lasten ja nuorten leirit syksyllä 2012

Suosittuja viikonloppuleirejä järjestetään jälleen Kuortinkartanossa noin kerran kuussa. Syksyn leiriviikonloput ovat: 14.-16.9., 19.-21.10. ja 30.11.-2.12.

Tarkemmat tiedot ja ilmoittautuminen noin 2-3 viikkoa ennen leiriä kotisivuillamme www.kympinlapset.fi.

Viikonlopun hinta potilasperheiden lapsille on täysihoidossa 20 euroa/lapsi. Hinta sisältää myös Helsingistä lähtevän kuljetuksen.

Syksyn perheviikonloput

Kuortinkartanossa on jälleen tarjolla useita perheviikonloppuja. Tänä syksynä on myös viikonloppu vain hoidossa oleville perheille 9.-11.11.

Lisätietoja yhdistyksen kotisivuilta tai suoraan Kuortinkartanosta toimisto@kuortinkartano.fi tai 015-680 414.

Perheviikonlopun omakustannushinta potilasperheille on 25 euroa/perhe sekä 5 euroa/henkilö sisältäen täysihoidon koko viikonlopuksi (pe-su).

Liity Kympin lasten jäseneksi

Kympin lasten eli virallisemmin Hyksin lapsisyöpäpotilaiden vanhemmat ja ystävät ry: n jäsenmaksu on 25 € /henkilö/vuosi. Kun vähintään yksi perheen aikuinen on jäsen, koko perhe saa

yhdistyksen edut käyttöönsä. Toinen perheen aikuinen voi halutessaan liittyä ns. tukijäseneksi myös 25 € vuosihintaan. Jokainen jäsen on tärkeä yhdistyksen toiminnalle!

Potilasperheiden lisäksi jäseneksi voivat liittyä isovanhemmat, kummit ja muut sukulaiset, ystävät ja ketkä vain yhdistyksen tukemisesta kiinnostuneet. Jäsenmaksu on tällöin myös 25 € / vuosi.

Kaikki jäsenet saavat 3-4 kertaa vuodessa Kympin lapset – lehdet (1/osoite). Potilasperheille on paljon etuja, mm. perheviikonloput ja nuorten- ja lastenleirit perheen lapsille Kuortinkartanossa sekä erilaiset vuosittaiset retket ja tapahtumat. Lisäksi yhdistys järjestää majoitusta osastolla hoidossa olevien lasten perheille ja virkistystoimintaa osastolla.

Liity jäseneksi netissä www.kympinlapset.fi. Voit myös lähettää yhteystietosi osoitteella Kympin lapset, Kuortinkartano, Vanhatie 160, 19410 Kuortti. Ilmoita tällöin nimesi, osoitteesi, sähköpostisi sekä se, oletteko potilasperhe.

Uutiskirje

Nettisivuillamme voi tilata sähköpostilla lähetettävän uutiskirjeen. Siinä kerromme ajankohtaisia kuulumisia noin kerran kuukaudessa.

Syksyn tapahtumakalenteri

Syyskuu

- 12.9. - 7.10. Kympin lapset 30 vuotta - juhlanäyttely, Virka galleria, Helsinki
- 13.9. Vertaistukiryhmä, Helsinki
- 14.9.-16.9. Lasten ja nuorten viikonloppu, Kuortinkartano
- 21.9.-23.9. Allogeeninen kantasolusiirtokurssi (Kela), Kuortinkartano

Lokakuu

- 2.10. Lapsensa menettäneiden vertaistapaaminen, Helsinki
- 3.10. Yhteislenkki, Lastenkliniikka, Helsinki
- 5. - 7.10. Perheviikonloppu, Kuortinkartano
- 12.10. -14.10. Lapsensa menettäneiden perheiden kurssi (uudet perheet), Kuortinkartano
- 16.10. Vertaistukiryhmä, Helsinki
- 19.10.-21.10. Lasten ja nuorten viikonloppu, Kuortinkartano
- 26. - 28.10. Kynttiläviikonloppu - perheviikonloppu lapsensa menettäneille, Kuortinkartano

☐ arraskuu

- 2.11.-4.11. Kynttiläviikonloppu - perheviikonloppu lapsensa menettäneille, Kuortinkartano
- 6.11. Lapsensa menettäneiden vertaistapaaminen, Helsinki
- 7.11. Yhteislenkki, Lastenkliniikka, Helsinki
- 9.11.-11.11. Perheviikonloppu, hoidossa olevien lasten perheille, Kuortinkartano
- 13.11. Vertaistukiryhmä, Helsinki
- 16.11.-18.11. Perheviikonloppu, Kuortinkartano
- 23.11.-25.11. Sopeutumisvalmennuskurssi – jatkotapaaminen (Kela), Kuortinkartano

Muutokset tapahtumakalenterissa mahdollisia. Päivitetyt tiedot löytyvät nettisivuiltamme www.kympinlapset.fi.